

कानून सर्वोच्च शक्ति होस्

विशिष्ट पदमा आसीन व्यक्ति नै अमानवीय एवम् आपराधिक घटनामा संलग्न भएको थुप्रै घटना छन् विश्वमा । त्यही विश्वभित्रको देश नेपाल त्यस्तो घटनामा जाडिनु आश्चर्यको करा होइन । अहिले हास्त्रोमा त्यस्तै घटनामा सामाजिक तथा राष्ट्रिय जिम्मेवारी बोकेका, सर्वोच्च पदमा रहेका व्यक्ति र पदाधिकारीहरु मुख्यमा थालेका छन् । मुख्यनु वा आरोप लाग्नु एजटा कुरा हो, कसूर प्रमाणित हुनु अकै । कसूर प्रमाणित भए अपराधी ठहर्न र उत्तीर्ण प्रचलित कानून अनुसार दिङ्डत पनि हुन्दैन । तर, हामी कहाँ भने ढूला-ढाहार कानूनको आँखा छोपिदिएर उन्मुक्त भइरहेप्रचलन छ, जसको परिणाम अपराधका घटनाहरु बढ़ैदैन र असुरक्षा महशुस गर्नु परिरहेको छ ।

रैतहट जिल्लाको साविकको राजपुर गाविसको राजपुर फरदहवा टोलमा वि.सं. ०६४ चैत २७ जने भएको विषफोटमा परेकाहरुको नृशंस हत्या भएको थियो । तत्काल त्यसको कानूनी उपचार नहुँदा हत्या भएकाहरुका परिवार पीडामा बाँचन बाध्य थिए । सो घटनामा आफताव आलम दोषी भनिएका थिए, तर पद र सत्ताको आडमा अपराध त्यतिकै सामसुम पारिएको चर्चाल अहिले आकाश छोएको छ । पद, प्रतिष्ठा र ऐश्वर्यका लागि मानिसले जस्तोसुकै अपराध गर्दै भन्ने जस्तै काङेसका नेता तथा पूर्वमन्त्री आलम यतिबेला प्रहरी नियन्त्रणमा छन् ।

हाम्रै इतिहासमा कोतपर्व, भण्डारखाल पर्व, भाषा काण्ड अथवा सशस्त्र द्वन्द्व सबैको अल्पतमा सत्ता, पद, प्रतिष्ठा र ऐश्वर्य जाडिएको छ । त्यहीकारण पनि अनाहकमा ज्यान गुमाउँदाको असह्य पीडा खपेर बाँचेकाहरुलाई आलम पक्राउ घटनाले आशाको दीयो जलाएको हुनसक्छ निराश भएको भित्री मतमा । त्यसो त सभामुख जस्तो गरिमामय पदमा रहेका कृष्णबहादुर महरा पनि पक्राउ परेका छन् । उनी आलमभन्दा पनि उच्चासील व्यक्ति हुन् जो बलात्कार जस्तो निकृष्ट आरोप लागेर अपदस्थ भएको छन् । नेपालकै इतिहासमा हजारौले अमानवीय ढगले मारिनु परेको छ आजसम्ममा । तर, त्यसको व्यायिक निरूपण भएकै छैन । अदालतद्वारा दोषी ठहरिएका बालकृष्ण ढुगेल प्रवृत्तिका थुप्रै प्रहरी र सरकारको नजरमा अमै पनि फरार होलात् ।

विधिको शासन र कानूनी राज्यको विशिष्टता राज्यको पहिचान हो र सम्यताको प्रतीक पनि । त्यसकै लागि अतुल्य योगदान दिएका छौं भन्नेहरुले आ-आफ्नो छातीमा हात राखेर भन्नु कि त्यो उद्देश्य प्राप्तिपछि देश र जनताका लागि कति विरपेक्ष सेवा गर्याँ । नागरिक सर्वोच्चता स्थिति गर्न, विधिको शासन लागू गर्न र मानव अधिकारको प्रत्याभूति दिलाउन सत्तामा रहेका दलहरूले, नेता एवम् नेतृत्वहरूले के-कति इमान्दारिता देखायाँ- स्वमूल्यांकन गर्ने बेला आएको छ । अपराध जहाँ, जसले गरेको भए पनि अपराधीले उन्मुक्ति पाउनु हुँदैन, त्यो शान्ति सुरक्षाको रक्षक प्रहरी होस् वा नीति-निर्माता भन्ने जनप्रतिनिधि नै अथवा उच्चपदस्थ व्यक्तित्वहरु नै हुन् । सबैले कानूनी राज्यको अनुभूति दिलाउन इमान्दार प्रयास गर्नुपर्छ । अन्यथा यसकै लागि जनताले फेरि एकपटक बलिदानपूर्ण इतिहास निर्माण गर्न अग्रसर हुनुपर्न समय आउन सक्छ ।

सांकेतिक सञ्चालन

लोकतन्त्रमा केही बहादुरले न्यायको विपक्ष बोल कोशिस गरे पनि जनताको तागताले बहादुरलाई पनि न्यायको पक्ष बोल बाध्य बनाउँछ ।

- सजेश शिवाकोटी

सांसद पकाउ गरेकाले सरकारको खुब बाहाहाई भइरहेको छ । २०६४ सालमा पत्रकार वीरेन्द्र साह त्याको मुख्य अभियुक्त कानूनको नजरमा अझै फरार छन् । साहका भाइ भाइया रामका अनुसार ती अभियुक्त समाजमा खुलारुपमा धुमरहेका छन् । सरकारले समाल आँठ गर्ला ?

- भुषण यादव

जनप्रतिनिधिहरूले पाउने सुविधा र पारिश्रमिक देशको अर्थात् स्थिति अनुकूल हुनुपर्छ । देश उत्तमा छ । नागरिक करको भार थार्गै नै नयाने हालतमा छन् । सामान्य सेवा लिन पनि अनेक शुल्क तिर्न र घुस दिन बाध्य छन् । अनि गाडी, पिए, भव्य फर्निचर, विदेश भ्रमण, आवास घर, स्वास्थ्य सेवाको पैसा, भत्ता आदिले आकोश थपेको छ ।

- तारानाथ दाहाल

विज्ञान प्रविधि, मानवजाति र महावीर पुन

तीर्थराज खरेल

सुप्रसिद्ध बेलायती दार्शनिक तथा विश्वविद्यालय लेखक बर्णेंड रसेलाले भने ऐ विज्ञानलाई मानवको सेवकको रूपमा लिनुपर्छ । विज्ञान र प्रविधिलाई मालिक हुन दिने होइन । विज्ञानले मानव जातिमात्रि प्रियतान्त्र र शासन गरेमा त्यसको परिणाम भयावह हुँच । विज्ञान र प्रविधिलाई मानवजातिको हितमा प्रयोग गर्न सकिए मात्र यसले काम गर्ने हो, नव यसले त विज्ञान नै गर्ने हो भन्ने संसारका इतिहासमा घटित अनगिन्ती युद्ध, लडाई र मानवता विदारिहस्तले भएको पुष्टिगर्न दिन आवश्यक छ, तर यो भने जरूर भन्ने जाँचिलो छैन ।

यस सम्बन्धमा नेपाली भाषा-साहित्यका महान नाटककार बाल्मीकी सम भन्न-ज्ञान मर्दहाँसे, रोई विज्ञान मर्दछ ।

विज्ञानले भनेको आगो जस्तै हो, सदृश्योग गर्न सकेमा लापेलाभ छ, दुख्योग भएमा संसारको सर्वेभाव बढी जोखिम यसेवाट छ । बम, बाल्द र बदुकका विभिन्निकीभित्रको कहानीलाई भविष्यको कल्पनासहित त्रासद वर्तमानमा बाँचिरहेका छै हामी । आणविक शस्त्रअस्त्रको अस्वस्थ र मानवता विदारिहस्तले युगामा हामी बाँचिरहेका छै हामी । शान्ति पक्षधरहरुको आवाज धीमा हुँदै गएको दुःखद परिवर्थितको अनुभूत भइरहेको छ । युद्धयोगी सोचले विज्ञान र प्रविधिको दुख्योग गर्न सकेमा लापेलाभ गर्ने र विश्वशको विदुप खेलको मज्जब गर्ने हो । हो, अहिले यसी भइरहेछ, मध्यवृक्षका देशमा ।

विज्ञान र प्रविधिलाई आत्मसत नार्ने मुतुक विकासको गरिमा सुन्नु हुँच । अहिले नेपालीरामांग विश्वका विभिन्न मुलुकमा काम गरेका, भ्रमण गरेका र आगो आँखाले देखेका विज्ञान प्रीवीले न्यायको परिवर्तन र आविकारको अनुभव र प्रभाव छ । कृषि, शिक्षा, व्यापार, व्यवसाय, सूचना तथा सञ्चार लागायतका क्षेत्रमा विज्ञान र प्रविधिले ल्याएका अभूतपूर्व बदलावहरुलाई उपयोग गर्न सक्ने हो भने विकासले फड्को मार्न सक्छ । मानव विकासका सूचकका प्रमुख आधार औसत आयु, साक्षरता प्रतिवर्तन र प्रतिवर्थितको आवाज धीमा हुँदै गएको दुःखद परिवर्थितको अनुभूत भइरहेको छ ।

हुँत विज्ञान र प्रविधिको नकारात्मक पाटाहरु पनि छन् । विज्ञान र प्रविधिलाई मात्र अनाशयक रामानुज नार्ने विद्यालयको विद्यार्थी भएको छ । यी सूचकहरुमा मूल्यनात्यालाई युक्ति हुन सक्छ । मानवीय मूल्यनात्यालाई ध्यान नर्दिए मानवताको मर्म मर्दछ । सार्वियोदैरी चल्दै आएका परम्परा र मानवीय सबै रामा र नरामा दुवै हुँदैन । तिनीहरुलाई समयको सापेक्षतामा त्याएका परिवर्तनलाई प्रोग्राममा लाग्नुपर्छ । प्रम्पराप्रति रहेका असल पक्षलाई संरक्षण गर्दै र गलत र मानवताविरोधी पक्षलाई मिल्काउँदै अधिक बढन जरुरी छ । एकपक्षीय रूपमा विज्ञान र प्रविधिलाई मात्र अधिक

बढाउँदा समस्या देखा पर्छ । तर विज्ञान र प्रविधिलाई जीवनका हेरक कियाकलापामा समाप्त गर्नुपर्छ ।

हामीमा रहेका कु-संस्कार, कुरीति, अन्धीविश्वास र मानवताविरोधी चालचलनहरुलाई धर्मको लेप लगाएर समाजमा बचाइएको हुँच । मानिय कुसंस्कारकरिवृद्धमा बोल्न नसकेर सहरे चुप्चाप बस्दछ समाजको डरले । विज्ञान र प्रविधिले ल्याएका सर्वोत्तम परिवर्तनलाई पनि ग्रहण गर्न समाज र धर्मको मुख्य भाग भएको छैन । समाजमा युगान्तकारी परिवर्तनलाई संस्थागत गरी मानवता विकासका प्रयोगमा यूनिव्यासमा भएको छै हामी । आपांचो लाग्नुपर्छ ।

सम्पूर्ण भागमा बालाहाँ सर्वोत्तम वर्ष हुन गयो जब विश्वव्यापी पहुँच भएको सञ्चार बीचीसीले उनको गाउँगाउँमा इन्टरनेटो पहुँच पुऱ्हामै भएको विभिन्न विद्याकाकी उत्तरान्तरित उन्नासीलाई आवाहनी दिएको छ । यो उपर्युक्त विभिन्न सहायतामा योगाउँदै आपांचो लाग्नुपर्छ ।

सम्पूर्ण भागमा बालाहाँ बढाउँदै आपांचो लाग्नुपर्छ ।

